

Wat doe je na de begrafenis?

In zijn naschrift bij het Manifest

beantwoordt Kurt Vanhoutte de provocaties
van Baudrillard.

‘Die mensen die dat doen / Die die praatjes houden op begrafenis van vreemden / Die doen of ze lid zijn van de familie / En dan een praatje houden / Dat zijn bijbeunende toneelspelers / Werkloze toneelspelers / Met teksten van werkloze schrijvers.’ (Uit: *Wie...* van Oscar van Woensel)

Het voorstel om verdriet te laten simuleren komt van één van de personages uit de nieuwste productie van Dood Paard. Met *Wie...* brengt het Nederlandse collectief vijf jongeren samen aan de vooravond van de begrafenis van hun ouders. Van bij het begin wordt duidelijk dat dit geen familiale reünie wordt zoals je onder die omstandigheden zou verwachten. De nacht gaat van start met koffie en vooral veel cognac. Bijtend sarcasme zet de toon. Met een koppige beslistheid drinken en kletsen de twee zussen en drie broers zich razendsnel naar een delirium. Niets of niemand ontziend zullen ze elkaar en zichzelf dwingen tot pijnlijke bekentenissen over hun verleden. Het ene conflict sleurt het andere mee en de personages zien zich verstremgeld in een kluwen van incest, verslaving en misbruik. De persoonlijke ontboezemingen die de familiale bedrijven onderbreken en waarin zelfs van pathologische moorden gewag wordt gemaakt, maken de voorstelling nog verwarrender. De grens tussen hallucinatie en realiteit, echte en gesimuleerde emoties vervaagt.

Gaandeweg groeit bij de personages het besef dat het leven zelf een delirium is, een omvattende waanvoorstelling zonder zekerheid om zich aan vast te klampen. Niet dat de roes van de alcohol hen tot dit inzicht bracht. Het volstond blijkbaar om zichzelf onophoudelijk te pijnigen met de pertinente vraag ‘wie ben

ik wie ben jij wie zijn wij wie wie’ (het motto van het stuk) om in reddeloosheid te eindigen. De kwellende vraag naar de eigen identiteit duwt het onmogelijke antwoord slechts voor zich uit. Op basis van deze eerste indrukken zou je haast gaan denken dat *Wie...* de moedeloosheid van een oriëntatieloze jeugd in beeld brengt die zich wentelt in de puinhoop van een donker fin de millénium. Of is er meer aan de hand? Volgens mij bezit *Wie...* wel degelijk een meerwaarde. De vitale kracht van de voorstelling articuleert een actueel tijdsgevoel dat misschien nog het best scherp gesteld kan worden via een omweg doorheen de opvattingen van Jean Baudrillard.

Wildgroei

Het is opvallend hoezeer de werkelijkheid de laatste jaren onder verdenking staat te verdwijnen achter een fictieve, illusoire weergave van die werkelijkheid. Spreken over werkelijkheid en fictie betekent dan spreken over wat tot stand komt via informatieverwerkende systemen als de camera, de computer of de draaitafel. Beelden/geluiden worden uit hun oorspronkelijke context gelicht, gemanipuleerd en gemixt, om uiteindelijk ergens anders – al dan niet herkenbaar – weer op te duiken. Zo diepgeworteld zit de voorstelling van de realiteit als een recyclagecarrousel, dat de vaststelling

ervan vandaag als een gemeenplaats klinkt. Het verbaast dan ook niet dat er nog nauwelijks een actueel populair of wetenschappelijk discours gevoerd wordt waar de invloed van de postmoderne mediakritiek niet in terug te vinden is. De Franse denker Jean Baudrillard is wellicht de meest radicale en meest provocerende exponent van deze beweging. Zijn ideeën omtrent de huidige gemediatiseerde samenleving laten zich lezen als een uitdaging voor wie zich vragen stelt omtrent de plaats en de werking van het theater in een hedendaagse context. (Zie ook in dit nummer het artikel over Forsythes *Eidos:Telos* van Adri De Brabandere.)

In zijn benadering van de massamedia komt Baudrillard tot de vaststelling dat de digitalisering van de huidige beeldcultuur het beeld een nieuwe status geeft. Beelden worden eendeloos combineerbaar. Aan het toenemende gemak waarmee ze door de heersende media getransporteerd worden, beantwoordt een toenemende referentie aan bestaande, geprefigurerde beelden. Het is de heersende media op dit punt niet meer te doen om een representatie (theater) of een reproductie (film en fotografie), maar om een simulatie van de werkelijkheid (de televisuele cultuur met virtual reality als apotheose). Een artificiële wereld ontstaat die volgens zelfgemaakte principes en regels functioneert. In dit stadium verdwijnt volgens Baudrillard iedere verwijzing naar de oorspronkelijke werkelijkheid waaraan de culturele beelden in de eerste plaats ontleend werden.

Dit zou voor de kritische waarnemer nog niet zo erg zijn, mocht hij er in slagen feit van fictie te onderscheiden. Maar precies op dit punt ziet Baudrillard een duivelse machtslogi-